

Галушак В. В.

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін,

Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу

Західноукраїнського національного університету

м. Чортків, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-431-6-22>

ОСОБЛИВОСТІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Управління ризиками у страхуванні відрізняється від управління ризиками в інших сферах бізнесу, що зумовлено специфікою діяльності. Відтак, процес управління ризиками при обґрунтуванні господарських рішень у страховій компанії передбачає виконання таких процедур, як: планування управління ризиками; ідентифікацію ризиків; якісну оцінку ризиків; кількісну оцінку; планування реагування на ризики, моніторинг та контроль ризиків. У свою чергу, страхова компанія має постійно стежити за зміною ризику в тих чи інших галузях (сферах), вести відповідний статистичний облік, аналізувати й обробляти інформацію. І саме з цією метою компанія використовує систему управління ризиками, яка містить низку різноманітних заходів організаційно-фінансового характеру, що дозволяє певною мірою передбачити їхні наслідки та розмір збитку, котрий потрібно відшкодувати. Звідси випливає, що управління ризиками є сукупністю процесів, котрі пов'язані з ідентифікацією, аналізом ризиків і прийняттям рішення, що містить максимізацію позитивних і мінімізацію негативних наслідків настання ризикових подій.

У європейській страховій практиці управління ризиком визначається як «ризик-менеджмент», тобто окреслені послідовні заходи антикризової діяльності, застосування яких має комплексний, системний характер і є фактором підвищення надійності захисту від настання страхових випадків [4, с. 110]. Він базується на знанні стандартних прийомів управління ризиком та умінні швидко і правильно оцінити конкретну економічну ситуацію. Ризик-менеджмент вважається найбільш ефективною системою управління ризиками, яка охоплює такі послідовні етапи (див. рис. 1):

Рис. 1. Основні етапи управління ризиками

Відповідно, аналіз ризику є комплексною діагностикою ризиків за допомогою різних методів: емпіричного, статистичного, спостереження, документального обліку й інших. У свою чергу, контроль за ризиком призначений для часткового або повного усунення ризиків при оптимальному співвідношенні різних способів: усунення ризику, зменшення, локалізації або поділу. Також ризик можна контролювати ще до виникнення самої події. Фінансування ризику проводиться за рахунок створення страхових фондів, які формуються для здійснення виплат при настанні страхових випадків, наслідками яких може бути повне знищення або часткове пошкодження об'єкта страхування. Саме тому головним завданням страхової компанії є формування страхового фонду, який був би достатнім для виплати страхових сум і страхового відшкодування [5, с. 19].

Варто зазначити, що при прийнятті рішення про укладення договору на страхування або про відмову від нього першорядним критерієм виступає рівень ризику. Тобто страхова компанія насамперед визначає обсяг капіталу, який необхідний для погашення прогнозованих збитків та виконання прийнятих зобов'язань. Відтак, зазначимо, що в управлінні страховими ризиками надзвичайно вагомим є фінансовий аспект, який передбачає визначення та формування фінансових джерел покриття потенційних чи фактичних збитків від реалізації прийнятих на страхування ризиків. Наявність достатнього капіталу є важливою умовою стабільної діяльності страхової компанії. А ефективність використання капіталу визначається якістю управління ризиком. Відповідно, аналізуючи ризик-менеджмент, слід враховувати такі показники, як (див. рис. 2):

рівень платоспроможності та фінансової стійкості
баланс активів та пасивів страховика
раціональне використання коштів підприємства

Рис. 2. Основні показники страхової компанії

У загальній теорії ризик-менеджменту фінансування ризиків включає такі основні методи: самострахування, кредитування і передача ризику. Використання кожного із них у діяльності страхової компанії має свої особливості. Основним фінансовим джерелом покриття збитків, завданих настанням страхових випадків, за ризиками, що залишаються на власному утриманні страхової компанії, є кошти страхових резервів [3, с. 140]. Залучення кредитних ресурсів для відшкодування збитків від реалізації страхових ризиків з точки зору страхової компанії є небажаним явищем, оскільки збільшує фінансові витрати страховика та негативно впливає на фінансовий результат діяльності компанії. Виникнення потреби у позикових фінансових ресурсах для покриття поточних зобов'язань страховика може свідчити також про наявність недоліків у тарифній політиці або політиці управління резервами страхової компанії.

Максимальний обсяг відповідальності страхової компанії за прийнятими ризиками, який вона здатна покрити за рахунок власних джерел фінансових ресурсів, є лімітом власного утримання страховика. При визначенні розміру цього показника страхові компанії повинні враховувати низку факторів, основними серед яких є: типи ризиків, прийнятих на страхування, та характеристика їх територіального розташування; обсяги власних фінансових ресурсів страхової компанії і отриманих нею страхових премій; рівень витрат, пов'язаних із обслуговуванням ведення договорів страхування й ін. [1, с. 139].

Необхідно відмітити, що у процесі ризик-менеджменту виокремлюються основні управлінські заходи стосовно впливу на страхові ризики: визначення загальної мети страхової діяльності конкретного страховика, встановлення переліку ризиків, які можуть бути взяті на страхування, розробка і затвердження правил страхування під кожен із ризиків та формування типових договорів страхування (страхових полісів). Саме тому основним завданням ризик-менеджменту у функціональному плані є розробка заходів, котрі забезпечують максимізацію прибутку (досягнення максимального результату) за умови мінімізації збитків (витрат) за рахунок ослаблення негативного впливу ризиків. У зв'язку з цим при виборі бізнес-стратегії ризик-менеджмент визначає основні джерела прибутку, які підвищують вартість компанії, а також ризики, котрі можуть призвести до зниження її рівня прибутковості. Оскільки прибуток та ризик взаємопов'язані, ефективність бізнес-стратегії проявляється при знаходженні оптимального балансу, а в разі потреби здійснюється коригування

обраної стратегії, розробляються способи досягнення позитивних показників.

Таким чином, ризик-менеджмент відповідно до встановлених цілей повинен здійснювати постійний контроль за виконанням завдань та контроль за мінімізацією ризиків компанії. У разі серйозних відхилень фактичних значень показників діяльності страхової компанії від запланованих виникає необхідність у конкретних коригувальних тактичних діях щодо їх усунення. За допомогою здійснення керуючих впливів на об'єкт фінансового ризик-менеджменту, яким є грошові потоки страховика, його фінансові ресурси та джерела їх формування, ризик-менеджер може вплинути на зміну фінансового результату діяльності та зміцнення фінансового стану страховика [2, с. 115].

Отже, як показує практика ризик-менеджменту, покращенню фінансових показників діяльності за окремим видом страхування, або по всій компанії в цілому, досягненню запланованих значень фінансових показників, а також зростанню ринкової вартості компанії сприяє: зміна порядку формування страхового портфеля, щоб прибуток певного виду страхування формувався не за рахунок простого збільшення кількості ризиків на страхування, а за рахунок селекції ризиків та їх диверсифікації у портфелі та відповідного скорочення збитковості, зниження витрат та видатків на проведення страхування; часткова компенсація збитків за окремим видом страхування за рахунок доходів від інвестування коштів страхового портфеля у різні активи з високою прибутковістю; «фокусування» зростання бізнесу на видах страхування, що є економічно рентабельними для компанії; виявлення та мінімізація ризиків клієнтів, що приносять великі збитки страховій компанії; створення нових видів страхових послуг, які здатні приносити компанії більш високий дохід; розвиток каналів поширення страхових послуг; контроль за грошовими потоками (своєчасним виконанням зобов'язань); оптимізація загальної інвестиційної діяльності страховика за рахунок реалізації проектів, рентабельність яких вища за витрати на залучення капіталу.

Література:

1. Вовчак О.Д. Страхова справа : підручник. Київ : Знання, 2011. 391 с.
2. Герасимова І.Ю. Управління фінансовими ризиками страхових компаній з метою забезпечення економічної безпеки. *Економічний простір*. 2016. № 115. С. 112–125.

3. Приказюк Н.В., Білокінь Л.О. Теоретичне упорядкування методів та інструментів фінансового ризик-менеджменту страхових компаній. *Економічний аналіз*. 2017. № 1. С. 139–149.

4. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній: теоретичні підходи. *Фінанси України*. 2009. № 6. С. 104–121.

5. Черкаський І.Б., Ремньова Л.М., Лебединська Л.Д. Управління ризиками діяльності страхових компаній в контексті економічної безпеки. *Науковий вісник ЧДІЕУ*. 2013. № 4 (20). С. 16–23.